

Амријева династија
(део други – Охозија и Јорам 853.-
841. г.пХ)

Старозаветна историја

Предавања, 07.03.2018.

асс. др Ненад Божовић

Литература

- Друга књига о царевима 1-10
- Д. Милин, Старозаветна историја, 153
- М. Куган, Оксфордска историја библијског света, 341-347.

Цар Охозиа (~853-852. г. пХ)

- 1Цар 22: зацарење Охозиаино након Ахавове смрти у борби за Рамот-Галадски
- Наставак мира са Јосафатом, царем Јудиним
- Поморски подухват Охозиае и Јосафата: обновљење (трговачке) флоте у Есион-Геверу и успостављање трговачког коридора од Феникије на северу преко Израиља, Јуде, Едома па све до Акабског залива – добра сарадња Јуде и Израиља
- Пропаст подухвата 1Цар 22, „лађе се разбише у Есион-Геверу“
- Књига дневника 20, 37 замера Јосафату сарадњу са идолопоклоничким царевима Израиља: „Тада пророкова Елијезер син Долавин из Марисе за Јосафата говорећи: што си се здружио с Охозиајом, зато Господ разметну дјела твоја. И разбише се лађе и не моглоше ићи у Тарсис“

Цар Охозија (~853-852. г. пХ)

- 2Цар 1: „А Охозија паде кроз решетку из горње собе своје у Самарији, и разболе се; па посла посланике и рече им: идите, питајте Велзевула бога Акаронскога хоћу ли оздравити од ове болести.“
- „Паде кроз решетку“ – несрећни случај пропадања равног крова по којем је ходао Охозија или по неким пад преко ограде горње собе (балкона-терасе).
- „питајте Велзевула бога Акаронскога“ - Охозија наставља идолопоклоничке обичаје мајке Језавеље
- Велзевул – Баалзевуб божанство филистејског града Акарона (највероватније објашњење имена: Ваал – господар, Zebub – мува, „господар мува“); статуа са симболима муве или магијски култ у којем се будућност предвиђа путем гледања и ослушкивања ројева мува (мува која слеће на отпад и лешине је симбол кварежи и пропадања па Охозија шаље гласнике да питају жречеве да ли ће га задесити излечење или пропаст)
- Помињање Велзевула у Новом Завету (Мт 10, 24; 12, 24 итд) – „кнез демонски“ - идентификација са Сатаном

Цар Охозија (~853-852. г. пХ)

- Анђео шаље пророка Илију ка гласницима и објављује пророштво о Охозијиној смрти због идолопоклонства
- Цар шаље три пута по педесет војника да му доведу Илију на разговор, али прве две чете „прождре огањ са неба“, док заповедник треће чете моли Илију да не пушта огањ
- Разговор Илије са царем: „И рече му: овако вели Господ: зато што си слао посланике да питају Велзевула бога у Акарону као да нема Бога у Израилу да би га питао, нећеш се дигнути с постеље на коју си легао, него ћеш умријети.“ 2Цар 1, 16
- Охозијина смрт и зацарење његовог брата Јорама (Охозија није имао деце)

Пророк Јелисеј

- 1Цар 2:
- 1. раздвајање Јордана, 2. оздрављење воде
- 3. умножење уља у кући жене једног од синова пророчких
- 4. богата Сунамка прима Јелисеја и његовог слугу Гијезија у кућу; Јелисеј за добротинство обриче сина Сунамки и догодине она рађа
- 5. васкрсење Сунамкиног сина који је уснуо од болести
- 6. оздрављење горких плодова у лонцу
- 7. умножавање хлебова
- 8. оздрављење Неемана, сиријског војсковође од губе (Нееман бива испрва скептичан, а након погружења у Јордану излази очишћен), Јелисеј не прихвата дарове
- 9. прелазак губе на Гијезија као казна за похлепу
- 10. откривање положаја сиријске војске цару израиљском
- 11. пророштво о спасењу Самарије од сиријске опсаде

Пророк Јелисеј

- Порука Јелисејевих чуда:
- 1. Јахве брине за свој народ, кроз пророка он је присутан у свакодневном живоу Израилља и њиховим дневним проблемима
- 2. Јахве је Бог свих народа и управља историјом: Јелисеј исцељује Неемана војсковођу, васкрсава Сунамки сина и помазује Азаила за цара
- 3. Јахве „ратује“ за Израилља, односно преко пророка помаже му у борби против непријатеља

Цар Јорам (~852-841. г. пХ)

- 1Цар 3, 2: „И чињаше што је зло пред Господом, али не као отац његов и као мати његова, јер обори лик Валов који бјеше начинио отац његов“.
- Почетак владавине: попис и планирање похода на Моав који се одментуо за време Ахавово; циљ похода обнављање вазалних дужности и данка који је Моав плаћао у стоци
- Придруживање цара едомског и Јосафата у походу на Моав
- неприлике током похода – недостатак воде; Јелисејево пророштво о скупљању подземних вода у јамама и успешном походу на Моав
- Излазак моавске војске ван Кираресета на битку у пољу – погрешна процена и повратак у град
- Кираресет под опсадом и одбрана Моава – постојање два извештаја - библијског и моавског (Мешина стела – неуспех повратка Моава под израиљску власт)

Цар Јорам (~852-841. г. пХ)

- Опсада Самарије под Вен-Ададом и пророк Јелисеј
- Пропаст сиријске војске због заразе
- Болест Вен-Адада и долазак Јелисеја у Дамаск
- Помазање Азаила (Хазаела) за цара
- Ванбиблијски извори: цар у Сирији од (853-845) према асирским изворима (Салманасарови записи) је Хадад-езер и на његово место долази Хазаел (Азаило)
- Хададезер или Вен Адад иста личност? Вен Адад и наследник Вен Адад II?

Јорамова смрт и крај Амријеве династије

- Јорам син Јосафатов у Јуди и Јорам син Ахавов (не мешати)
- Одметање Едома и Ливне од Јуде
- Јорамов син Охозија јудејски и Јорам израиљски - заједничка одбрана од Азаила сиријског и пораз код Рамота Галадског
- 2Цар 8, 29: „И врати се цар Јорам да се лијечи у Језраелу од рана које му задаше Сирци у Рами, кад се бијаше с Азаилом царем Сирским; а Охозија син Јорамов цар Јудин отиде да види Јорама сина Ахавова у Језраелу, јер бијаше болестан.“
- Помазање Јуја за цара од стране Јелисејевог помоћника
- Јујев пуч: долазак у Језраел, сусрет на Навутејевој њиви, убиство Јорама и рањавање Охозије који умире у Мегидону
- 2Цар 8, 23: „Издаја, Охозија, издаја!“; Бацање Језавеље са куле језраељске
- 2Цар 8, 8 „И тако ће изгинути сав дом Ахавов, и истријебићу Ахаву и оно што уза зид мокри, и ухваћенога и остављенога у Израиљу.“

Степа из Тел Дана о Јораму и Охозиији

- Степа из Тел Дана наводи како је сиријски цар Азаило убио Јорам из куће Амријеве и Охозиију из куће Давидове – неслагање са библијском чињеницом да их је убио Јуј: „Ја сам убио Јорам сина Ахавовог, цара Израилског и Охозиију, сина Јорамовог из дома Давидовог, претворио сам њихове градове у рушевине и претворио њихову земљу у пустош“
- Библија помиње да је Јорам у бици задобио тешке повреде, а да га је „докрајчио“ Јуј
- Степа наводи догађаје из 841. г. пХ, али се сматра да је настала касније

Стела из Тел Дана,
IX в. п.н.

Да ли су пророци били посленици револуције? Ахија поручује и Јеровоаму и Васи да се побуне против постојеће власти. Омри није добио такву пророчку наредбу, али Јуј јесте. А ипак, пророк није приказан као револуционар. Пророци углавном говоре о комбинацији божијег незадовољства и људског разочарања. Не постоји потпуна супротност између пророчких порука упућених Јеровоаму, Васи и Јују од оних које Омрију стижу из народног покрета у војсци. Божија порука која је Јеровоаму на збору у Сихему стигла преко Ахије уједињена је са протестом народа против неправедне владавине. И једна и друга околност откривају главно питање добре владавине и тражење правде за народ: контрола над владарским прерогативима. А добра владавина у бити значи оданост Богу.